

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1933 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter jämte en i ämnet väckt motion.

Genom en den 24 februari 1933 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels i fråga om de till den *inrikes* posttjänsten hörande avgifterna — med förklarande att riksdagen fortfarande vill utöva sin rätt att ensam besluta rörande

befordringsavgifter i egentlig mening,

assurans-, rekommendations-, postanvisnings-, postförskotts- och inkas-
seringsavgifter,

avgifter för lösenförsändelser,

avgifter för postabonnemang å tidningar ävensom

avgifter i postgirorörelsen —

bemyndiga Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1937 i övrigt besluta i fråga om hithörande avgifter;

dock att, därest under berörda tidrymd skulle uppkomma en eller annan ny avgift, som ej är att hänföra till någon nu befintlig kategori och beträffande vilken rimligtvis kan uppstå tvekan, huruvida densamma är av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t ensam bestämmas, vederbörlig framställning skall till riksdagen avlätas;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att fortfarande under nyssnämnda tid besluta beträffande de till den *utrikes* posttrafiken hörande avgifterna.

I samband med nämnda proposition har utskottet till behandling förehåft en inom första kammaren av herr *Björnsson* väckt motion, nr 256, däri hemställts, »att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143 måtte

dels i fråga om de till den *inrikes* posttjänsten hörande avgifterna — med förklarande att riksdagen fortfarande vill utöva sin rätt att ensam besluta rörande

befordringsavgifter för brev och brevkort samt för korsband, ävensom avgifter för postabonnemang å tidningar —
bemyndiga Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1937 i övrigt besluta i fråga om hithörande avgifter;

dock att, därest under berörda tidrymd skulle uppkomma en eller annan ny avgift, som ej är att hänföra till någon nu befintlig kategori och beträffande vilken rimligtvis kan uppstå tvekan, huruvida densamma är av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t ensam bestämmas, vederbörlig framställning skall till riksdagen avlätas;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att fortfarande under nyssnämnda tid besluta beträffande de till den *utrikes* posttrafiken hörande avgifterna».

Genom beslut åren 1908, 1911, 1914, 1917, 1920, 1925, 1928 och 1932 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t, senast för tiden intill 1933 års utgång, att besluta i fråga om vissa postavgifter. Genom förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för tiden intill utgången av år 1937 lämna Kungl. Maj:t enahanda bemyndigande som det, 1932 års riksdag givit.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet i ärendet har föredragande departementschefen erinrat, att begränsningen av det utav 1932 års riksdag givna bemyndigandet till att avse allenast tiden intill utgången av år 1933 sammanhängde därmed, att samma riksdag såsom vilande antagit ett av Kungl. Maj:t i proposition, nr 82, framlagt förslag till sådan ändring av § 60 regeringsformen, att postmedlen icke längre skulle komma att hänföras till bevillningar och beslutanderätten i fråga om postavgifterna därigenom överflyttas från riksdagen till Kungl. Maj:t. Vidare har departementschefen erinrat, att berörda såsom vilande antagna förslag till grundlagsändring av innevarande års riksdag förkastats. Med anledning därav hade, på framställning av generalpoststyrelsen, förevarande proposition avlåtits till riksdagen.

Enligt det i motionen nr 256 i första kammaren framställda yrkandet skulle riksdagen förbehålla sig att ensam besluta rörande befordringsavgifter för brev och brevkort samt för korsband ävensom i fråga om avgifter för postabonnemang å tidningar och i anslutning därtill Kungl. Maj:ts bemyndigande att besluta i fråga om vissa postavgifter för tiden intill utgången av år 1937 utvidgas att omfatta samtliga postavgifter i övrigt.

Till stöd för detta förslag har motionären anført följande:

Under den diskussion, som förts i samband med ovanberörda förslag till grundlagsändring, hade till förmån för förslaget huvudsakligen anförts det skälet, att den nuvarande ordningen vore oförenlig med postverkets behov att med samma grad av rörelsefrihet som övriga statens affärsverk kunna anpassa sina taxor och övriga befordringsvillkor efter de växlande förhållandena inom sitt arbetsområde. Mot förslaget an-

fördes, bortsett från vissa historiskt-konstitutionella skäl, framför allt att vissa av postavgifterna vore av förhållandevis stor betydelse för budgeten, och att riksdagen därför icke borde frånhända sig sin rätt att ensam och på förhand bestämma däröver. Detta gällde framför allt befordringsavgifterna å ena sidan för brev och därmed jämförliga försändelser och å andra sidan för tidningar. De förra vore nu så höga, att de till någon del kunde jämföras med indirekta skatter, och de senare vore däremot så låga, att de kunde anses innebära viss subvention åt tidningsväsendet. Övriga avgifter syntes i stort sett vara utmätta efter affärsrättsliga principer såtillvida, att de med viss mindre felmarginal åt ena eller andra hållet täckte postverkets kostnader för motsvarande del av rörelsen.

Vid sådant förhållande syntes man kunna i tillräcklig utsträckning fylla riksdagens krav om ensamrätt i fråga om budgetärt viktiga avgifter, även om det nu ifrågasatta bemyndigande för Kungl. Maj:t utsträcktes att gälla samtliga postavgifter utom brevportot och befordringsavgifterna för tidningar. Därigenom skulle postverket också få möjlighet att smidigare än hittills i fråga om taxorna för paket- och värdeförsändelser m. m. anpassa sig efter rådande konkurrensförhållanden.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit ett av generalpoststyrelsen den 14 mars 1933 avgivet yttrande i anledning av motionen. I yttrandet, vilket åtföljer detta betänkande såsom bilaga, har generalpoststyrelsen funnit sig böra tillstyrka bifall till motionen, men tillika funnit det önskvärt, att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1937 bestämma vissa avgifter måtte omfatta även korsbandsavgifterna och avgifterna i tidningsrörelsen.

Utskottet har icke något att erinra mot, att Kungl. Maj:t, i enlighet med vad i förevarande proposition på hemställan av generalpoststyrelsen föreslagits, erhåller bemyndigande för tiden intill 1937 års utgång att besluta i fråga om de postavgifter, beträffande vilka sådant bemyndigande enligt beslut av 1932 års riksdag lämnats.

Utskottet ställer sig däremot tveksam till motionärens, av generalpoststyrelsen i dess till utskottet avgivna yttrande tillstyrkta förslag om utvidgning av bemyndigandet till att omfatta jämväl följande till den inrikes posttjänsten hörande avgifter, nämligen assurances-, rekommendations-, postanvisnings-, postförskotts- och inkasseringsavgifter, avgifter för lösenförsändelser, avgifter i postgirorörelsen samt befordringsavgifter i egentlig mening, andra än dem som avse brev, brevkort och korsband. Då några olägenheter av betydelse icke påvisats vara förenade med hittillsvarande ordning, enligt vilken riksdagen ensam har att besluta om dessa avgifter, har utskottet i varje fall ansett sig sakna tillräckliga skäl att för närvarande biträda motionärens förslag.

Generalpoststyrelsen har i oförmälda yttrande ansett önskvärt, att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att bestämma vissa avgifter måtte om-

Utskottet.

fatta även korsbandsavgifterna och avgifterna i tidningsrörelsen. Vad ämbetsverket anfört till belysande av det oegentliga uti det förhållandet, att avgifterna för befordran av tidningar med statens transportföretag — postverket och statens järnvägar — icke bestämmas efter något så när enhetliga normer, förtjänar enligt utskottets uppfattning särskild uppmärksamhet i första hand från Kungl. Maj:ts sida. I frågans nuvarande läge är emellertid utskottet icke berett att förorda en överflyttning å Kungl. Maj:t av beslutanderätten i fråga om dessa postavgifter. En dylik överflyttning skulle icke heller ensam vara tillfyllest att avhjälpas de olägenheter, som av generalpoststyrelsen framhållits.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143 samt med avslag å motionen I: 256 av herr Björnsson,

1) i fråga om de till den *inrikes* posttjänsten hörande avgifterna — med förklarande att riksdagen fortfarande vill utöva sin rätt att ensam besluta rörande befordringsavgifter i egentlig mening,

assurans-, rekommendations-, postanvisnings-, postförskotts- och inkasseringsavgifter,

avgifter för lösenförsändelser,

avgifter för postabonnemang å tidningar ävensom avgifter i postgirorelsen —

bemyndiga Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1937 i övrigt besluta i fråga om hithörande avgifter;

dock att, därest under berörda tidrymd skulle uppkomma en eller annan ny avgift, som ej är att hänföra till någon nu befintlig kategori och beträffande vilken rimligtvis kan uppstå tvekan, huruvida densamma är av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t ensam bestämmas, vederbörlig framställning skall till riksdagen avlätas; samt

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att fortfarande under nyssnämnda tid besluta beträffande de till den *utrikes* posttrafiken hörande avgifterna.

Stockholm den 21 april 1933.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Boman, Björnsson*, Ericson i Obergå, Åström, Jönsson i Slåtåker, Lövgren i Boden*, Björklund, Nylander i Stockholm*, Ericson i Boxholm, Lithander, Wahlmark, Forssberg, Östergren, Johansson i Lövhölm, Werner i Hultsfred, Anderson i Norrköping*, Eklund, Heiding och Ljunggren.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Björnsson, Åström, Wahlmark, Östergren, Werner* i Hultsfred, *Anderson* i Norrköping och *Eklund*, som yrkat bifall till motionen I: 256 av herr Björnsson.

Bilaga.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Genom skrivelse från kungl. kommunikationsdepartementet anbefalld att avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 256, får generalpoststyrelsen anföra följande.

Styrelsen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1931 hemställde om vidtagande av åtgärder för sådan ändring av § 60 regeringsformen, att beslutanderätten i fråga om alla postavgifter skulle överflyttas från riksdagen till Kungl. Maj:t, ser med tillfredsställelse varje ändring, som bidrager till att öka möjligheten att anpassa postavgifterna efter växlande tidsförhållanden.

I sin ovan återopade skrivelse till Kungl. Maj:t framhöll generalpoststyrelsen emellertid bland annat, att behovet av större rörelsefrihet vid bestämmande av postavgifterna vore i vissa hänseenden mera framträdande i fråga om de icke monopolskyddade rörelsegrenarna än beträffande brev och brevkort. I enlighet med denna sin uppfattning tillåter sig generalpoststyrelsen ifrågasätta, huruvida icke riksdagen lämpligen borde förbehålla sig beslutanderätt endast i fråga om befodringsavgifterna för inrikes brev och brevkort.

För affärsvärldens reklamverksamhet är korsbandsportot av mycket stor betydelse. Visserligen äger Kungl. Maj:t befogenhet att bestämma storleken av den rabatt, som enligt beslut av 1919 års riksdag kan beviljas avsändare av s. k. masskorsband, men med hänsyn till den ständigt fortgående utvecklingen på detta område vore det säkerligen till fördel för postverket, om jämkningar i fråga om korsbandsavgifterna kunde vid-

tagas utan det omständliga förfarande, som påkallas av att avgiften bestämmas av riksdagen. I våra grannländer och ett stort antal andra länder kunna reklamtryck sändas utan adress mot ett allt efter antalet försändelser reducerat korsbandsporto. Även här i landet ha framförts önskemål om ett dylikt förfarande, varigenom en del av det reklamtryck, som nu utdelas genom enskilda bud, skulle överföras till postbefordran. Det hade varit önskvärt, att generalpoststyrelsen ägt möjlighet att i särskilda fall pröva detta förfarande. En försöksanordning, som är avsedd att tillämpas för ett eller annat särskilt fall, är generalpoststyrelsen naturligt nog mindre benägen att göra till föremål för riksdagens prövning, vartill kommer, att vid den tidpunkt, då riksdagen hunnit besluta i saken, det särskilda fallet icke längre torde vara aktuellt.

I fråga om utgivarkorsbanden ligger saken något annorlunda till än beträffande andra korsband. Här är ofta fråga om tunga packar, vilka sändas till kommissionärer för försäljning eller distribuering på annat sätt. På detta område har postverket därför numera att utstå ungefär samma konkurrens som i fråga om paketen. Mycket tyder på, att tidsningsbefordringen, som är postverkets äldsta rörelsegren, om man bortser från breven, allt mer går ifrån postverket. Att det under sådana förhållanden är oegentligt, att avgifterna för befordran av tidningar med statens transportföretag icke bestämmas efter något så när enhetliga normer, torde ligga i öppen dag.

Det förhåller sig nämligen för närvarande faktiskt så, att medan för ett statligt kommunikationsverk, postverket, avgifterna för tidningsbefordringen beslutas av riksdagen — efter vidlyftiga utredningar inom generalpoststyrelsen, efter förhandlingar med särskilt utsedda sakkunniga och efter prövning av Kungl. Maj:t — bestämmas motsvarande avgifter för ett annat statligt kommunikationsverk — statens järnvägar — av vederbörande verksstyrelse.

Den av föregående års riksdag antagna tidningsförordningen bestämde en avgift för kommissionärskorsband av 14 öre per kilogram för tidning, som utkommer med minst sex nummer i veckan, samt 18 öre för tidning, som utkommer med mindre än sex men minst ett nummer i veckan. De sålunda bestämda avgifterna trädde i tillämpning den 1 nästlidna januari. Den 12 samma månad beviljade järnvägsstyrelsen fraktnedsättning för ilgodsförsändelser av tidningar från Stockholm till ett flertal stationer, nämligen Arvika, Boden, Borås, Charlottenberg, Göteborg, Halmstad, Hälsingborg, Hässleholm, Kalmar, Karlskrona, Kil, Kristianstad, Lidköping, Ljusdal, Luleå, Lund, Malmö, Oskarshamn, Skara, Säffle, Umeå, Vetlanda, Vänersborg, Växjö, Åmål och Östersund. Frakten beräknas i samtliga fall efter 13 kronor per 100 kilogram, d. v. s. efter 13 öre per kilogram. Ett meddelande om fraktnedsättningen återfinnes i bilagda exemplar av Pressens tidning. Medan statens järnvägar eljest i såvitt generalpoststyrelsen har sig bekant alla fall tillämpar zontariff, har järnvägsstyrelsen funnit sig beträffande tidningsförsändelser kunna tillämpa samma fraktsatser till orter, som befinna sig på så olika avstånd från Stockholm som exempelvis Borås och Luleå. Generalpoststyrelsen har visserligen inhämtat, att för ilgodsförsändning av tidningar frakten beräknas för en så jämförelsevis hög minimivikt som 30 kilogram samt att fraktavgiften beräknas på viktgrupper av 5 kilogram, men då olika tidningar kunna sammanföras till en försändelse, kunna de särskilda distributionsorganen för tidningarna begagna sig av ilgodsförsändning även för ett relativt obetydligt antal exemplar av de olika tidningarna.

Generalpoststyrelsen vill uttryckligen framhålla, att då styrelsen uttalat sig för överlåtande åt Kungl. Maj:t att bestämma postavgifterna, anledningen härtill uteslutande varit omsorg om postverkets ekonomi. Genom friare former för taxesättningen skulle postverket få större möjligheter att behålla skälig andel av den totala trafiken. Om denna minskas, innebär detta en ren inkomstminskning och således en minskad vinst av poströrelsen.

Det här ovan anförda exemplet på den politik, som statens järnvägar tillämpar i fråga om tidningsbefordringen, torde tydligt ådagalägga, att nuvarande system för bestämmandet av befordringsavgifter för tidningar är ur saklig synpunkt otillfredsställande. Systemet kan leda till den konsekvensen, att riksdagen väl bestämmer det pris, postverket skall betinga sig för sina tjänster, men att de av riksdagen bestämda avgifterna bliva av ringa betydelse, enär andra transportföretag — bland vilka ett statligt — genom de där tillämpade friare formerna för taxesättningen övertaga befordringen av större delen av de försändelser, för vilkas postbefordran riksdagen bestämmer avgifterna.

Såsom av det nu anförda framgår, anser generalpoststyrelsen sig böra tillstyrka bifall till den föreliggande motionen men finner det önskvärt, att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1937 bestämma vissa avgifter måtte omfatta även korsbandsavgifterna och avgifterna i tidningsrörelsen. Stockholm den 14 mars 1933.

Kungl. generalpoststyrelsen.

ANDERS ÖRNE.

GUNNAR LAGER.

Ernst Grape.

Utdrag ur »Pressens tidning» för den 1 mars 1933, nr 5:

»Ordet fritt.

Önskvärda konsekvenser.

Hr redaktör!

Genom T. T. har distribuerats följande meddelande, som inte saknar sitt intresse för hrr tidningsutgivare:

'Järnvägsstyrelsen har sänkt frakten för ilgodsförsändelser av tidningar till 13 kronor per 100 kilogram vid transporter från Stockholm till Arvika, Boden, Borås, Charlottenberg, Göteborg, Halmstad, Hälsingborg, Hässleholm, Kalmar, Karlskrona, Kil, Kristianstad, Lidköping, Ljusdal, Luleå, Lund, Malmö, Oskarshamn, Skara, Säffle, Umeå, Vetlanda, Vänersborg, Växjö, Åmål och Östersund.'

För min egen ort uppgår nedsättningen till 2 kronor 80 öre, ehuru befordringsvägen omlagts och transportkostnaderna för järnvägen sålunda i själva verket höjts. Hur stor minskningen blir för Bodens vidkommande är jag inte kompetent att räkna ut men förmodar att den blir högst avsevärd.

Om emellertid en landsortstidning begär viss nedsättning i sina frakter av motsvarande slag, har den icke stora möjligheter att vinna gehör hos

S. J., såvida möjlighet ej förefinnes att överlåta försändelsen till någon buss. Med ett dylikt argument på sin sida kan man på ett helt annat sätt än annars underhandla med S. J.

Den nu medgivna fraktlindringen borde som konsekvens medföra, att landsortstidningarna finge en extra sänkning av sina pappersfrakter som en sorts kompensation. Men något sådant vågar man väl inte drömma om.

Landsortsredaktör.»